

הרואה פרק תשיעי ברכות

נח

עין משפט
נר מצוה

נתקללה בכל נתקללו שכניה. כלומר איך להשע איך לשכנו קאת
וקפוד. חיות ועופות רעים ומזיקין את השכנים אבל עי השדה ומטעי
כרם שנתקללו בה ערי ישראל הנאה היא לשכנים: אוכלוס: חיל
גדול של שנים רבות: חכם הרזים. היודע מה שכלל כל אלו:

שמואל ית:

ואני מולא מוכן: כל אומות שוקדות
ובלות לפסחיו. עשיר היה והכל
באין אלנו לסחורה: שאם יזכה.
לעולם הבא ויראה בכבוד מלך
המשיח: יבחין. כמה יתר כבוד יד
נוטלי שדר מות יתר ממה שהיה
כבוד האומות בעוה"ז: חזכי לנהר.
הקדין השלמים הולכים לנהר לשאוב
מים: כנגי לוא. השבירים להיכן
כלומר למה הולכים ואף אתה שאתה ימימי⁶
סומא ולא תראה להיכן תלך: ⁷
גודל. כח: ורחמי דינא. אלהים

[תוספתא פ"ט]

*אמר רבי ירמיה בן אלעזר נתקללה בכל
נתקללו שכניה נתקללה שומרון נתברכו
שכניה נתקללה בכל נתקללו שכניה דכתיב
ישעיהו⁶ ושמרתה למורש קפוד ואגמיו מים נתקללה
שומרון לעי השדה למטעי כרם וגו' ואמר רב
המנוא "הרואה אוכלוס ישראל אומר ברוך
חכם הרזים אוכלוס עובדי כוכבים אומר
בושה אמכם וגו' ת"ר "הרואה אוכלוס
ישראל אומר ברוך חכם הרזים שאין דעתם
דומה זה לזה ואין פרצופיהן דומים זה לזה בן

משפט: *כחלינהו לעיניה. נקרו לעיניה: קולפא. מקל לרדות:
הסורה אמרה חסבה להרגך השכם להרגו. אם במחמרת [ומלך] וגו'
(שמות כב) לפי שכן על עסקי נפשות שידע הוא שאם (ומלך)
תמלאנו חסד לא תעמיד עמך מלהליל ממוקד והוא בל לדעת כן
שיקום עליך ויהרגך אמרה תורה
השכם חסה והרגנו: הממלכה זו
מלחמת עמלק. דכתיב זה כסא
מלכות כי יד על כסיה (שמות יז)
כלומר על ידי מלחמה לוי' בעמלק
יתעלה כסאו: הממלכה. מדכתיב לשון
נשיות משמע על נשיא רשע מלך
ותובל: לכל לראש. לכל הקס להיות
לראש הוא מתנשא כלומר שהוא גזר
ומעמידו: ריש גריתא. בור הממונה
על החופרין תפירות למלאות
מים כדי להסקות בהן עדותיהן:
ברוך

[שייך לעיל קודם ד"ה
ורמזו דינא]
כה א מיי' פ"ו מהלכות
ברכות כ"א יא סג
עשין כו עושע א"ח
ס"י רב ספיק ה:
כו ב מיי' שם עושע
שם ספיק ו:
כו ג מיי' שם עושע
שם ספיק ז:
כה ד מיי' שם עושע
שם ספיק ח:
כב ה שם ספיק ט:
ל ר מיי' פ"ב מהלכות
אסורי ביאה כלב כ:
סג לאון קיב עושע
ח"ע ס"י סז ספיק א:
נר מצוה

רב נסים גאון

נביאים האחרונים חגי
זכריה ומלאכי נסתלקו
רחה' מישאל אף הוא
אמר בשעת מיתתו
שמעון וישמעאל לחרבא
ושאר עמא לביוו ועק
סגיא עתידין למיתו על
עמא עיקר דתא ברי'
בתוס' סיפא ובפ' העור
והורוכ בספכת שחיטת
חילין (דף קנ) אחר אל
תחמא שהרי קרפא של
ר' (יחזקאל) [ישעאל]
מונה בראשי מלכים:
'שלשה תלמידין הן
בן עזאי ובן זמא ואחר.
בן עזאי ובן זמא הן
חשבוני ושבתי בראש
התלמידין כדתנן בספ'
קורשין בס' האיש מקדש
(דף מט) על מנת שאני
תלמיד אף אומרים
כששעין בן עזאי וישעאל
בן זמא ובפירקא קמא
דספ' תריות (דף קג)
אמר' או תלמיד וראי
להרואה אלא (מי
שחזריתו) [אולי זיל
שכן עזאי היה חסידותו]
יתורה על הכתבת והיא
אחר הוא אלישע בן
אבויה וכן הוא היה
גדול בהכח ופזרון
ובקי בתלמודים מיה
כיון שארע לו אותו
האירע חסדו: בתנינה
בס' אין דרשין בעיות
(דף ד) וקצין בנפישות
נקרא אלישע אדר פני
שחור לאחוריו ובפרק
האשה נקנית (קדושין ד'
לט) ובפרק שילוח דק'
(חולין דף קמז) אמר
אלמלא לא דרשיה אחר
לאחר קרא כרבי יעקב בר
ברתיה לא חסא ואחר
מאי הוא איכא דאמר כי
האי גונא הוא ואיכא
דאמר לישניה דנבא
רבה הוא דרית [נרין]
ליה דבר אחר אפר פה
שחוק מרגלות ילדן
עפר נפקא אלפיכ' מי
שוראיה בחלומי יראמן
הפרעתי: (ג' גדרגין)
בכל (חזקוניס) בפרק בכל
מערכין (פסוקין כח)
(ואינן) [משפט דאנון]
היניקין ובספית אלא
הנרקיקה כי השמעות
שנאמר ששם של רב
מערכין בגדרגות
כראשון עליה מברוי'
ספקין בה איבעי תימא
כי קאמר רב בהניקין
ובפרקין בנמא דגני
מערבא נסי בר שילת
בשם רב פשעוין
והנרקיקה והנלכות
מערכין ביון בעין קימו
אילן אינאמר לן קקלי
והנרקיק ופרחוני:
(ה'רוא' את המרקיק').
היא ע' ובר מפרש כי
בתתה מצויין אבנים
כ' מין סדורין על גבי
קרקע אחת בצד הברתה
השלישית על גביהן
ברתיה (ע' דף ג) אלא
הן אבני מרקיקים אחת
במרתין [במרתין] (במרתין)
בס' ר' מיתות (דף ס) הורק אבן למרקיקין וזו היא עבודתו כלומר
ישראל שעשה בן בשוגג חייב הסאת במזיד בלא התראה עניש כרת ואם התרו בו נסקל ואמר' בנפ' (סז דף סז) ואע"ז דקא מיטין למיתתה ובספ' ע'
ר' ישמעאל (דף ג) איתא לאה ברייתא שהוכרנה ובס' ב' אלו מצויות שלו (דף סז) כאבני בית קלים חייב להכריז ואלו הן אבני בית קלים מיכן ואחת מיכן ואחת באמצע:
התורה אמרה הבא לתרגך השכם לתרגך הורינו דאמר רחמנא (שמות כב) אם במחמרת יצא הנגב וזכה וגו' והתם בנרקיקין בפרק בן סורר וסורה (דף עז) תנינן הבא במחמרת נידון משום סורר ואמרין בנפ'
אמר רבא מ"ס דמחמרת חוקתא אדם מעמיד עצמו על ממונו והאי מימר אמר אי אילנא וקאי לאפא מריה דבריתא ולא שבין ל' קיפלא ליה ואפאה תורה בא לתרגך השכם לתרגך: ("שייך לעמוד הקודם")

[צ"ל אינתיא]

[ע' תו' כ"ח
כג' ד"ה
כאשפוז]

חובב לו
סס לו ש"א י'
יבמות עו:
פ"ט]

[לעיל ע' יט:]

הגהות
הגרי"א
[ה] גמרא
לכריתו. כ"כ
לכ"ו: [ג] שם
לכריתו. כ"כ
לכ"ו:

פליגס א ס

שם לה. כ"ב
פס. סנהדרין ק.

ד"ה א כט

יחזקאל כג
[לקמן סז:
סנהדרין עב].
חובב לו
שמות יד
ישעיהו כ'
ישעיהו כ'
ממדר כל
מספיק ה

שמות יו
יחזקאל לה לט
[כ"כ זא: וס
ח"א א"ר חנן
ב"ר אמר רב
וב"י והתם
מיתין ליה
ככדי שאר מיתות שאמר כסר רב פ"ט]

זומא ראה אוכלוסא על גב מעלה בחד הבית אמר ברוך חכם הרזים וברוך שברא כל אלו לשמשני
הוא היה אומר כמה יגיעות יגע אדם הראשון עד שמצא פת לאכול חרש וזרע וקצר ועמר ודש וזרה
וברר וטחן והרקיד ולש ואפה ואח"כ אכל ואני משכים ומוצא כל אלו מתוקנין לפני וכמה יגיעות יגע אדם
הראשון עד שמצא בגד ללבוש גזו ולבן ונפץ וטוה וארג ואחר כך מצא בגד ללבוש ואני משכים ומוצא כל
אלו מתוקנים לפני כל *אומות שוקדות ובאות לפתח ביתי ואני משכים ומוצא כל אלו לפני הוא היה אומר
אורח טוב *מהו אומר כמה מרחות מרח בעל הבית בשבילי כמה בשר הביא לפני כמה יין הביא לפני
כמה גלוסקאות הביא לפני וכל מה שמרח לא מרח אלא בשבילי אבל אורח רע מהו אומר מה מורה
מרח בעל הבית זה פת אחת אכלתי חתיכה אחת אכלתי כוס אחד שתיתי כל מורה שמרח בעל הבית זה
לא מרח אלא בשביל אשתו ובניו על אורח טוב מהו אומר *זכור כי תשגיא פעלו אשר שוררו אנשים
על אורח רע כתיב *לכן יראהו אנשים וגו' והאיש בימי שאול זקן בא באנשים אמר *דבא ואיתימא רב זבד
ואיתימא רב אושעיא זה ישי אבי דוד שיצא באוכלוסא ונכנס באוכלוסא ודרש באוכלוסא אמר עולא
נקימין אין אוכלוסא בבבל תנא אין אוכלוסא פחותה משישים רבוא ת"ר 'הרואה חכמי ישראל אומר ברוך
שחלק מחכמתו ליראיו 'הכמי עובדי כוכבים אומר ברוך שנתן מחכמתו [ה] לבריותיו 'הרואה מלכי ישראל
אומר ברוך שחלק מכבודו ליראיו מלכי עובדי כוכבים אומר ברוך שנתן מכבודו [ג] לבריותיו א"ר יוחנן
ה'לעולם ישתדל אדם לרוץ לקראת מלכי ישראל ולא לקראת מלכי ישראל בלבד אלא אפי' לקראת מלכי
עובדי כוכבים שאם יזכה יבחין בין מלכי ישראל למלכי עובדי כוכבים רב ששה סגי גדור היה הו קאולי
כולי עלמא לקבולי אפי מלכא וקם אול בהדיהו רב ששת אשכחיה ההוא צדוקי אמר ליה חצבי לנהרא
כנגי לייא אמר ליה תא חוי דידענא טפי מינך חלף גונרא קמייחא כי קא אושא אמר ליה ההוא
צדוקי אתא מלכא אמר ליה רב ששת לא קאתי חלף גונרא תנינא כי קא אושא אמר ליה ההוא
צדוקי השתא קא אתי מלכא אמר ליה רב ששת לא קא אתי מלכא חלף תליחא כי קא שתקא
אמר ליה רב ששת ודאי השתא אתי מלכא אמר ליה ההוא צדוקי מנא לך הא אמר ליה דמלכותא
דארעא כעין מלכותא דרקיעא דכתיב *צא ועמדת בחד לפני ה' והנה ה' עובר ורוח גדולה וחזק מפרק
הרים ומשבר סלעים לפני ה' לא ברוח ה' ואחר הרוח רעש לא ברעש ה' ואחר הרעש אש לא באש
ה' ואחר האש קול דממה דקה כי אתא מלכא פתח רב ששת וקא מברך ליה אמר ליה ההוא
צדוקי למאן דלא חזית ליה קא מברכת ומאי הוי עליה דההוא צדוקי איכא דאמרי חברווי כחלינהו
לעיניה ואיכא דאמרי רב ששת*) *נתן עיניו בו ונעשה גל של עצמות ר' שילא *נגנדיה לההוא גברא
דבעל מצרית אול אכל ביה קורצי בי מלכא אמר איכא חד גברא ביהודאי דקא דיין דינא בלא הרקנא
דמלכא שדר עליה פריסתקא כי אתא אמרי ליה מה טעמא נגדתיה להאי אמר להו דבא על חמרתא
אמרי ליה אית לך סהרי אמר להו אין אתא אליהו אדמי ליה כאיניש ואסחור אמרי ליה אי הכי בר
קטלא הוא אמר להו אנן מיומא דגלינן מארעין לית לן רשותא למקטל אתון מאי דבעיתון עבירו ביה
עד דמעייני ביה בדינא פתח ר' שילא ואמר *לך ה' הגדולה והגבורה וגו' אמרי ליה מאי קאמרת
אמר להו הכי קאמינא בריך רחמנא דיהיב מלכותא בארעא כעין מלכותא דרקיעא ויהיב לכו שולמנא*
ורחמי דינא אמרו חביבא עליה יקרא דמלכותא כולי האי יהיבי ליה קולפא אמרו ליה דון דינא כי
הוה נפיק אמר ליה ההוא גברא עביר רחמנא ניסא לשקרי הכי אמר ליה רשע לאו חמרי איקרו
דכתיב *אשר בשר חמורים בשרם חזייה דקאזיל למימרא להו דקרינהו חמרי אמר הואי רודף הוא
*התורה אמרה אם בא לתרגך השכם להרגו וקטליה אמר הואיל ואתעביד לי ניסא
בהאי קרא דרשינא ליה לך ה' הגדולה וז מעשה בראשית וכן הוא אומר *עושה גדולות עד אין חקר
והגבורה וז יציאת מצרים שנאמר *וירא ישראל את ה' הגדולה וגו' והתפארת וז חמה ולבנה
שעמדו לו ליהושע שנאמר *וידום השמש וירח עמד וגו' והנצח וז מפלחה של רומי וכן הוא אומר *ויו
נצחם על כנדי וגו' וההוד וז מלחמת נחלי ארנון שנאמר *על כן יאמר בספר מלחמות ה' את והב
בסופה וגו' כי כל בשמים ובארץ וז מלחמת סיסרא שנאמר *מן שמים נלחמו הבוכבים ממסלותם וגו'
לך ה' הממלכה וז מלחמת עמלק וכן הוא אומר *כי יד על כס יה והמתנשא וז מלחמת גוג ומגוג וכן הוא
אומר *הנני אליך גוג נשיא ראש משך ותובל לכל לראש אמר *רב חנן בר רבא אמר ר' יוחנן אפילו
ריש גרניתא מן שמיא מנו ליה במתניתא תנא משמיה דרבי עקיבא לך ה' הגדולה וז קריעת ים
סוף והגבורה וז מכת בכורות והתפארת וז מתן תורה והנצח וז ירושלים וההוד וז בית המקדש:
תנו

[ג'] סעודן מלחא אמר רב ששת ונפקי בויסא דנורא וכבינהו לעיניה עמוד ערך נעם א'

מיכן ואחת מיכן ואחת על גביהן רבא כי תניא היהא בעיקר מרקיקים כל שהוא מוצב בזה המעשה נקרא מרקיקים והיו עובדין אותו והיה עבודתו שמשלך אבן כלפי אותן האבנים המצויות (בריתא) [במרתין]
בס' ר' מיתות (דף ס) הורק אבן למרקיקין וזו היא עבודתו כלומר ישראל שעשה בן בשוגג חייב הסאת במזיד בלא התראה עניש כרת ואם התרו בו נסקל ואמר' בנפ' (סז דף סז) ואע"ז דקא מיטין למיתתה ובספ' ע'
ר' ישמעאל (דף ג) איתא לאה ברייתא שהוכרנה ובס' ב' אלו מצויות שלו (דף סז) כאבני בית קלים חייב להכריז ואלו הן אבני בית קלים מיכן ואחת מיכן ואחת באמצע:
התורה אמרה הבא לתרגך השכם לתרגך הורינו דאמר רחמנא (שמות כב) אם במחמרת יצא הנגב וזכה וגו' והתם בנרקיקין בפרק בן סורר וסורה (דף עז) תנינן הבא במחמרת נידון משום סורר ואמרין בנפ'
אמר רבא מ"ס דמחמרת חוקתא אדם מעמיד עצמו על ממונו והאי מימר אמר אי אילנא וקאי לאפא מריה דבריתא ולא שבין ל' קיפלא ליה ואפאה תורה בא לתרגך השכם לתרגך: ("שייך לעמוד הקודם")